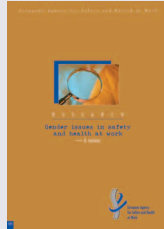

Otázky rodovej rovnosti pri bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci Zhrnutie správy agentúry

Existujú podstatné rozdiely v pracovnom živote žien a mužov a tieto ovplyvňujú ich bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (BOZP).

„The Community strategy on health and safety at work“ (Stratégia spoločenstva v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci) (*) považuje za cieľ zdôraznenie alebo integrovanie rodovej rovnosti do činnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Na podporu tohto cieľa agentúra vypracovala správu, skúmajúcu rozdiely v pohlaví pri zraneniach a chorobách na pracovisku, medzery vo vedomostiach a dopady na zlepšovanie prevencie rizika.

Kľúčové závery správy

- Je potrebné vyvinúť kontinuálne úsilie, zamerané na zlepšovanie pracovných podmienok žien aj mužov.
- Rozdiely pohlaví v podmienkach zamestnanosti majú významný dopad na rozdiely vo výsledkoch, pokiaľ ide o príslušnosť k pohlaviu a s prácou spojené zdravie. Výskum a programy musia brať do úvahy reálne práce, ktoré vykonávajú muži a ženy a rozdiely v ich exponovaní a pracovných podmienkach.
- Môžeme zlepšiť výskum a monitorovanie tým, že budeme systematicky zahŕňať dimenziu rodovej rovnosti do zberu údajov, prispôsobujúc ju odpracovaným hodinám (keďže ženy majú vo všeobecnosti kratší pracovný čas ako muži) a hodnotenie exponovania vychádza z reálnej vykonanej práce. Mali by sme zhodnotiť epidemiologické metódy, pokiaľ ide o predpojatost v súvislosti s príslušnosťou k pohlaviu. Indikátory v monitorovacích systémoch, akými je predkladanie národných správ a prehľadov o nehodách, by mali účinne pokrývať pracovné riziká, ktorým sú vystavené ženy.
- S prácou spojené riziká bezpečnosti a zdravia žien boli podceňované a zanedbávané v porovnaní s mužmi, aj pokiaľ ide o výskum, aj pokiaľ ide o prevenciu. Táto nerovnováha by sa mala riešiť vo výskume, a zvyšovaním povedomia a činnosťami zameranými na prevenciu.
- Zaujatie neutrálneho prístupu voči rodovej rovnosti v politike a v legislatíve prispelo k tomu, že sa venuje menej pozornosti a vynakladá sa menej zdrojov na riziká ohrozujúce ženy v spojení s ich prácou a na ich prevenciu. Európske smernice týkajúce sa bezpečnosti a zdravia nepokrývajú pracovníkov v domácnostiach (hlavne ženy). Ženy, ktoré pracujú neformálne, napríklad manželky, alebo partnerky mužov v rodinnom podnikaní na farmách, nemusia byť vždy pokryté legislatívou. Posudzovanie dopadu príslušnosti k pohlaviu by sa malo vykonávať na základe existujúcich a budúcich smerníc BOZP, stanovovania noriem a kompenzačných dohôd.
- Na základe súčasných vedomostí o prevencii a zdôrazňovaní rodovej rovnosti v rámci BOZP by mali byť existujúce smernice v súvislosti s rodovou rovnosťou realizované citlivejším spôsobom, vrátane potreby hodnotenia dopadu rodovej rovnosti a pozornosti venovanej medzerám vo vedomostiach.
- Intervencie týkajúce sa rodovej rovnosti by mali mať participatívny charakter, zapájajúci daných pracovníkov, a to na základe preskúmania reálnych pracovných situácií.
- Zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia žien pri práci sa nemôže sledovať oddelene od širších otázok diskriminácie v práci a spoločnosti. Akčné kroky,

zamerané na rovnosť v zamestnaní by mali zahŕňať BOZP. Činnosť zameraná na zdôraznenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci aj v iných oblastiach politiky, akými je verejné zdravie, alebo iniciatívy v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti, by mala zahŕňať aj prvok rodovej rovnosti.

- Ženy sú nedostatočne zastúpené v rozhodovaní na všetkých úrovniach, týkajúcom sa ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci. Mali by sa priamejšie angažovať a názory, skúsenosti, vedomosti a zručnosti žien by sa mali odraziť pri formulovaní a realizácii stratégií BOZP.
- Existujú úspešné príklady zapojenia, alebo zamerania sa na rodovú rovnosť vo výskumných prístupoch, programoch, konzultáciách a rozhodovaní, nástrojoch a realizačných krokoch. Mali by sa zdieľať existujúce skúsenosti a zdroje.
- Pokiaľ všeobecné trendy v pracovných podmienkach a situáciách žien sú podobné vo všetkých členských štátoch a kandidátskych krajinách, existujú aj rozdiely v rámci týchto všeobecných trendov medzi krajinami. Jednotlivé krajiny by mali preskúmať ich konkrétne podmienky, týkajúce sa rodovej rovnosti a BOZP, aby naplánovali vhodné realizačné výstupy.
- Zaujatie holistického prístupu k BOZP, vrátane rozhrania medzi prácou a životom, širších otázok organizácie práce a zamestnanosti, by zlepšilo prevenciu pracovného rizika, ktorá by bola v prospech žien aj mužov.
- Ženy nie sú homogénnou skupinou a nie všetky ženy pracujú v tradične „ženských“ prácach. To isté sa týka mužov. Holistický prístup musí brať do úvahy rozmanitosť. Vykonávacie programy na zlepšenie rovnováhy medzi prácou a životom musia brať do úvahy pracovné harmonogramy žien aj mužov a musia byť projektované tak, aby boli pre obe skupiny atraktívne.

Rozličné pracovné podmienky a podmienky týkajúce sa domáceho života žien a mužov

Z dôvodu silnej pracovnej segregácie pohlaví na trhu práce EÚ sú vystavené ženy a muži rozličným prostrediam na pracovisku a rozličným typom požiadaviek a vypätiu, dokonca aj vtedy, keď sú zamestnaní v tom istom odvetví a venujú sa tej istej profesii. Existuje segregácia medzi odvetviami a medzi pracovnými miestami v tom istom odvetví a dokonca aj keď sú zamestnaní tak, že by mali vykonávať tú istú prácu, častokrát vykonávajú ženy a muži rozličné úlohy. Existuje aj silná vertikálna segregácia v rámci pracovísk, pričom muži sú oveľa pravdepodobnejšie zamestnávaní vo vyššie postavených funkciách. Ženy majú prevahu v práci na čiastočný úväzok, pri ktorej je ešte hmatateľnejšia segregácia medzi pracovnými miestami vykonávanými príslušníkmi istého pohlavia.

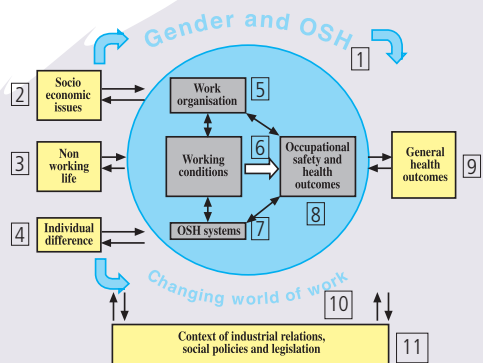
Ďalšie rozdiely týkajúce sa príslušnosti k pohlaviu v podmienkach zamestnanosti majú dopad na pracovnú bezpečnosť a zdravie. Väčšia je koncentrácia žien v málo platených nebezpečných prácach a toto nepriaznivo ovplyvňuje ich pracovné podmienky a riziká, ktorým sú vystavené. Ženy majú aj tendenciu držať sa dlhšie tej istej práce ako muži, takže sú počas dlhšieho obdobia vystavené prítomným rizikám. Konzultácie s pracovníkmi/pracovníčkami a ich účasť je dôležitým faktorom úspešného predchádzania rizikám, ale ženy často pracujú na takých pracovných miestach, kde je slabšie zastúpenie odborov a sú menej angažované na všetkých úrovniach rozhodovania.

Rodová nerovnosť tak na pracovisku, ako aj mimo pracoviska, nepriaznivo ovplyvňuje aj bezpečnosť a ochranu zdravia žien pri práci a existujú dôležité prepojenia medzi otázkami širšej diskriminácie a zdravím. Ženy ešte stále vykonávajú prevažnú väčšinu neplatených domácich prác a opatrujú deti a príbuzných, dokonca aj vtedy, keď pracujú na plný úväzok. To podstatne predlžuje ich denný čas pracovného nasadenia a vystavuje ich ďalšiemu tlaku, hlavne tam, kde neexistuje kompatibilita medzi pracovnými dojednaniami a domácim životom.

Niekoľko príkladov rozdielov medzi pohlaviami pri výsledkoch spojených s rizikami a zdravím

Výsledok nebezpečnosti zdravia	Viac vystavení častejší výskyt	Poznámky
Nehody	Muži	U mužov je ich výskyt vyšší, aj vtedy, ak sa spravia úpravy v súvislosti s nižším počtom hodín odpracovaných ženami
Poruchy horných končatín	Ženy	Väčší výskyt je pri opakovanej práci vykonávanej ženami, ako je „ľahká“ práca pri bežiacom páse a práca súvisiaca s vkladáním údajov, pri ktorej takmer nemajú pod kontrolou spôsob, akým pracujú
Dvíhanie ťažkých bremien	Muži	Ale napríklad ženy, ktoré upratujú a pracujú v pohostinstve, alebo vykonávajú prácu opatrovníčok, trpia zraneniami, z dvíhania a nosenia ťažkých bremien
Stres	Ženy	Obe kategórie vykazujú vysoký stupeň, ale stresové faktory špecifické na „ženskú“ prácu zahŕňajú sexuálne obťažovanie, diskrimináciu, práce v nízkych postaveniach s malou možnosťou kontroly, emocionálne náročnú prácu a dvojíťu záťaž z platenej práce a neplatenej práce v ich domácnosti
Násilie zo strany verejnosti	Ženy	Pracujúce ženy prichádzajú viac do kontaktu s príslušníkmi verejnosti
Hluk/strata sluchu	Muži	Napríklad ženy v textilnom priemysle a produkcii potravín mu môžu byť tiež vystavované hluku
Rakovina ako choroba z povolania	Muži	Napríklad u žien je vyšší výskyt v niektorých výrobných priemyselných odvetviach
Astma a alergie	Ženy	Napríklad z čistiacich prostriedkov, sterilizačných prostriedkov a prachu, z ochranných latexových rukavíc používaných v zdravotníckej starostlivosti a z prachu v textilnom a odevnom priemysle
Kožné choroby	Ženy	Napríklad spôsobené prácou s mokrymi rukami na pracovných miestach akými je pohostinstvo alebo z kontaktu pokožky s čistiacimi prostriedkami, alebo kaderníckymi chemikáliami
Infekčné choroby	Ženy	Napríklad v zdravotnej starostlivosti, alebo pri práci s deťmi
Nevhodná práca a ochranné zariadenia	Ženy	Mnohé pracovné odevy a zariadenia boli vytvorené pre „priemerného muža“ a spôsobujú problémy mnohým ženám a „nepriemerným mužom“
Reprodukčné zdravie	Obe kategórie	Medzi zanedbané oblasti patrí plodnosť, poruchy menštruácie, menopauza a mužské reprodukčné zdravie
Nevhodné pracovné hodiny	Obe kategórie	Muži oveľa pravdepodobnejšie pracujú počas dlhých platených hodín, ženy robia viac neplatenej práce v domácnosti. Obaja chcú lepšiu rovnováhu medzi prácou a životom.

Model znázorňujúci, kde sa môžu objavovať rozdiely medzi pohlaviami, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú pracovnú bezpečnosť a zdravie

- Rodová rovnosť a BOZP
- Sociálno-ekonomické otázky
- Nepracovný život
- Individuálne rozdiely
- Organizácia práce
- Pracovné podmienky
- Systémy BOZP
- Výsledky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci
- Všeobecné zdravotné výsledky
- Meníme svet práce

Kontext priemyselných vzťahov, sociálnej politiky a legislatívy

Uznávanie a zohľadňovanie rozdielov medzi pohlaviami

Prevenca zdravotných problémov a podporovanie pohody v práci sú dôležité pre kvalitu práce žien aj mužov. Projektovanie práce, jej organizácia a zariadenia často vychádzajú z modelu „priemerného“ muža, i keď princíp vhodnej práce pre pracujúcich je zakotvený v legislatíve EÚ. Ak spravíme prácu ľahšou pre ženy, urobíme ju ľahšou aj pre mužov. Správa zahŕňa „citlivý“ prístup k otázke rodovej rovnosti pri výskume a presadzovaní a posudzovaní rizika so zohľadnením rodovej rovnosti je zhrnuté na osobitnej faktografickej stránke. Dodatočné informácie sú k dispozícii v osobitnej časti internetovej stránky agentúry (pozri ďalšie informácie).

Ďalšie informácie

Správa agentúry Gender issues in safety and health at work – A review (Otázky príslušnosti k pohlaviu pri bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci – prehľad) poskytuje viac informácií o rizikách hroziacich ženám - pracovníčkam a o tom, ako im predchádzať a ako zaujať prístup „citlivý na príslušnosť k pohlaviu“.

Táto správa je k dispozícii na adrese:

<http://agency.osha.eu.int/publications/reports/209/en/index.htm>

Faktografická stránka č. 43 o tom, ako zahrnúť rodovú rovnosť do prevencie rizika je k dispozícii na adrese:

<http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Internetová stránka agentúry má jednu časť, ktorá je venovaná odkazom na ďalšie informácie týkajúce sa žien a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na adrese: <http://gender.osha.eu.int>

(*) „Adapting to change in work and society: A new Community strategy on health and safety at work, 2002-06“. (Prispôbovanie sa zmenám v práci a spoločnosti. Nová stratégia spoločnosti zameraná na ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci) Oznámenie Európskej komisie, COM(2002) 118 final